

que iudices et examinatores *prosynodales*, idque dupli ex causa; vel quia intra annum a synodo elapsa, ob mortem alicuius ex synodalibus, numerus requisitus est complendus, vel quia si post annum synodus non celebretur (ut per se ex decreto tridentini fieri deberet), episcopus habita a S. Congregatione concilii facultate, de consensu capituli eos potest nominare. Examinatores synodales iurare tenentur vel in ipsa synodo si adsint, vel coram episcopo aut eius generali vicario, se fideliter functuros munere suo: neque aliquid possunt, citra simoniae crimen, ab examinandis accipere.

368. IV. Auctoritas denique legum synodalium, si de iis non agant quae superioris sunt auctoritatis, talis est ut ab iis non detur appellatio, nisi in devolutivo; ut obligent in tota dioecesi, etiam eos qui per se sunt exempti, quando ad ea pertinent obiecta, in quibus *ex canonicis institutis* vel *ex peculiari Pontificis lege*, etiam ipsi Ordinariis subiiciuntur. Episcopus autem solus est *iudex*, adeo ut synodales constitutiones edere possit, absque *consensu* nedum synodi, sed et capituli cathedralis; nisi, quoad hoc, agatur de iis in quibus ex canonibus praescribitur, ut episcopus quaerere debeat *consensum* capituli *ad actus validitatem*. Tenetur tamen episcopus, consilium audire capituli; secus decreta sunt irrita, licet eo auditio aliter facere possit.

369. Constitutiones synodales vigent etiam post mortem episcopi, donec a successore in synodo vel extra synodum abrogentur; at vero non idem sentiunt doctores de legibus episcopalibus extra synodum latis. Quae vero materia in synodalibus constitutionibus sedulo cavenda sit, fuse omnino exponit atque illustrat Benedictus XIV (Op. cit. libb. VII ad XII). Constitutiones synodales nulla alia indigent probatione, sed obligare incipiunt statim ac in synodo promulgantur.

TITULUS XVIII.

De collegiis clericorum.

370. Ad ea quae ad clericos *collective* spectatos referuntur, ea etiam pertinent quae clericorum collegia quaedam respiciunt; haec potissimum sunt. I. capitula, II. seminaria.

§. I. De capitulis (1).

371. Ea quae potissima de capitulis canonicorum habentur, ad haec capita redigi possunt: I. ad historicam notationem eorum originis atque evolutionis; II. ad eorum partitionem; III. ad eorum officia; IV. ad eorum iura; V. ad varios praeminentiae gradus, qui in ipsis reperiuntur.

I. Si in primis quaeratur de nomine ipso canonicorum quo iis modo designantur, qui capitulorum sunt membra, notandum est, nomen hoc prius fuisse clericis omnibus commune; tum quia omnes inscribebantur ecclesiae *Canoni* seu catalogo, ad quam pertinebant; tum quia iuxta ecclesiasticas leges, portionem aliquam determinatam bonorum ecclesiae ad propriam sustentationem habebant, *canonis* seu *sportulae* nomine designatam. Deinde peculiari ratione, canonici hidi sunt, qui collegium aliquod clericale efformarunt:

II. Historica autem evolutio his breviter potest veluti stadiis adumbrari:

a) Vix quaeri potest utrum tribus prioribus saeculis collegia haec haberentur clericorum qui vitam communem degerent; hoc enim cum insectationum ethnicarum furore componi nequit.

b) At iam ipso saeculo IV. plures reperimus sanctos antistites, Eusebium vercellensem, Martinum turonensem, praesertim vero Augustinum hipponensem, cum suo clero

(1) Eusebius Amort, *Vetusta disciplina canonicorum regularium et saecularium*, Venet. 1747.

communem vitam agentes, quod profecto exhibet veram notionem capitulorum ecclesiarum cathedralium tunc temporis.

c) Saeculo vero VIII. Crodegangus metensis episcopus, collapsam hac in re disciplinam restituere satagens, communi vitae addidit nuncupationem votorum, quibus clerici monachorum instar adstringebantur. Haec regula in plurimorum recepta est cathedralibus ecclesiis et etiam parochialibus; et qui eam profitebantur, canonici dumtaxat vocati sunt; ita ut *cathedrales* ii essent, qui inserviebant ecclesiae cathedrali; qui vero inserviebant ecclesiae parochiali *colegiales* vocarentur.

d) Saeculo circiter X., iterum collapsa severiori hac disciplina, quidam eam retinuerunt et ii sunt qui appellantur *canonici regulares*; alii vero una cum episcopo, ex bonis ecclesiae constitutis praebendis, *canonici saeculares* dicti sunt, eo quod in saeculo viverent, propria bona retinerent, nulli quoad vitae genus regulae adstringerentur: capitula inde orta sunt sive ecclesiarum cathedralium sive collegiatarum, nomine retento canonicorum, tum quod unum veluti corpus cum episcopo componerent, tum quod *aliquo pacto* peculiares quasdam constitutiones seu regulas habeant, quibus ipsa capitula reguntur.

III. Ex iis quae postremo loco innuimus, iam appareat, quaenam praecipuae sint partitiones capitulorum. Praetermissa enim illa in canonicos regulares et saeculares, potissima illa est qua *capitulum ecclesiae cathedralis a collegiatis* discriminatur; licet et inter collegiatas, variis extitulis, aliae aliis praeemineant, adeoque prae ceteris *insignes* dicantur.

IV. Officia vero canonicorum, alia communia sunt, alia vel alicui dumtaxat capitulo, vel etiam nonnullis eiusdem membris singillatim competit.

a) Officia canonicorum communia, sunt solemnis horarum canonicarum in choro recitatio, et celebratio missae conventionalis de festo vel feria currente cum cantu pro benefactoribus; eleemosyna vero pro hac missa desumi debet, ut pluries dixit S. Congregatio Concilii, ex massa distribu-

tionum. Ad horarum recitationem memoratam, alia quoque intelliguntur addi debere officia divina, quae item a canonicis sunt persolvenda. Notandum tamen, pro variis capitulorum legibus, canonicos teneri adesse huiusmodi officiis, vel quotidie, vel alternis vicibus, aut hebdomadis, etc. Omnes tamen, etiam quando iis obligatio quotidie non imponitur, tenentur adesse solemnioribus, quin et omnibus diebus festis, ac aliis etiam qui peculiari quadam ratione, in liturgia insignes habentur; ut, adventus, quadragesimae etc.

b) Huc etiam spectant, modo recensitae *distributiones*: quae ita dicuntur, eo quod quaedam pecuniae summa inter eos dividatur, qui praesentes sunt divinis officiis, et amittatur ab iis qui absunt, quique, ob huiusmodi absentiam, a *punctatoribus* rite deprehensam, magis minusve mulcentur. Concilium tridentinum pluries de his loquitur, atque illud nominatim statuit, ut ubi huiusmodi distributiones tenues nimis sint, tertia pars omnium reddituum convertatur in distributiones, quae amittantur ab iis qui praesentes non sint, nisi ex legitima causa aut ex indulto apostolico, excusentur (1). Ben. XIV. De Syn. lib. 4. c. 4. §. 1.

Sunt tamen quaedam distributiones quae magis proprio sensu *inter praesentes* appellantur, ad quas ius non habet qui quacumque ex causa praesens physice non sit.

V. Officia vero particularia sive quae aliquam canoniconrum classem, sive quae singulares personas pertingunt, in primis haec sunt: fidei professio, quam emittere tenentur tum dignitates tum canonici quilibet capituli cathedralis, intra duos menses ab inita possessione, vel suscepta institutione vel collatione. Hanc emittere tenentur, tum coram episcopo vel eius vicario generali tum coram capitulo. Si tamen episcopus aut vicarius generalis adsint cum capitulo, sufficit ut semel emittatur. Item particularia canonicorum ecclesiae cathedralis officia sunt ea quae quoad episcopum, *Sede plena*, et quoad dioecesim *Sede vacante* praestare tenentur, ut superius dictum est (*tit. XIII*).

(1) Conc. Trid. Sess. XXI. cap. 3., Sess. XXII. c. 3, Sess. XXIV. c. 13 *de Ref.* et ibi declarat. et resol. S. C. C. in edit. cit.

VI. Ad officia vero quae singularibus personis imponuntur, aliis minoris momenti praetermissis, sacristae, thesaurarii etc. (1), memoranda nominatim sunt officia canonici *theologi et poenitentiarii*, de quibus loquitur concilium tridentinum (*Sess. V. cap. 1. de Ref. et sess. XXIV. cap. de Ref.*). Etenim concilium tridentinum, ut facilius fideles arceantur ab haereticorum fallaciis et sufficientem habeant divinarum literarum notitiam, praecepit, ut in ecclesiis metropolitanis vel cathedralibus ac etiam in collegiatis existentibus in aliquo insigni oppido, praebenda primo vacatura, praeter quam ex causa resignationis, aut *incompatibilis*, destinaretur ad hoc, ut aliquis specialiter deputatus inter canonicos haberetur, ad Sacras Scripturas populo christiano explicandas. Hic dicitur canonicus *theologus*, et doctor esse debet in S. Theologia, vel intra annum eiusdem lauream suscipere. Item praecepit tridentina synodus, ut eadem ratione in omnibus cathedralibus ecclesiis, *poenitentiarius* aliquis canonicus instituatur ab episcopo, qui magister sit vel doctor aut licentiatus in theologia, vel iure canonico, simulque quadragesimum annum aetatis habeat, vel saltem sit aptior pro loci qualitate, ut, peculiari munere, fidelium confessiones excipiat. Porro notandum est, tum canonicum theologum, tum canonicum poenitentiarium, lucrari etiam distributiones communes, eodem modo ac si choro adessent, quando *peculiari suo munere* funguntur. Benedictus vero XIV. Const. “*Cum illud*”, statuit ut in Italia et insulis adiacentibus praebenda sive theologalis sive poenitentialis conferatur per concursum (2).

VII. Iura vero canonicorum, praeter ea quae ex dictis iam intelliguntur, nominatim ea sunt, ut collegium efformare propriasque constitutiones a Sede Apostolica vel episcopo approbatas, aut legitimas consuetudines habere possint: ita ut, iis exceptis in quibus episcopo subduntur, iure gaudenti proprio quo regantur. Nominatim vero, canonici eccl-

(1) Vid. in *Decretali. titt. 25. 26. 27. lib. I. et ibi DD.*

(2) *Lucidi op. cit., I. 271 et 511; III. 261 et 271, de can. theol. et I. 364. 374. 376. 511 de poen. et I. 83. 38., I. 364, III. 248. 260. edit. Rom. 1883. de utroque.*

siarum cathedralium ius habent, ut in iis in quibus canones praescribunt ut episcopus *consensum* vel *consilium* capituli requirat, hoc munere ab episcopo non priventur. Episcopus vero ius habet convocandi capitulum, quando agatur de aliqua re quae ad dignitatem episcopalem pertineat, eique praesidendi; haud tamen adesse debet conventibus capituloibus, qui de re agant ad ipsum capitulum spectante (nisi peculiaris adsit consuetudo) et etiam in eo casu nullum habet ius suffragii. Item episcopus exigere potest a capitulo observantiam legum canonicarum, itemque singulos capituloares iudicare ac punire. Si vero agatur de capitulo universo, siquidem sit exemptum, procedi debet iuxta dispositionem concilii tridentini *Sess. XXV. cap. 6. de Ref.* Si vero exemptionem non habeat, poterit ab episcopo interdicti poena multari.

VIII. Illud quoque in capitulis ultimo loco notandum est, quod ad distinctionem attinet, inter *dignitates, personatus, et officia*. Generatim distinctio haec ex praeminentia oritur, ita tamen ut dignitas praeminentiam habeat cum iurisdictione coniunctam, personatus merum honorem absque ulla iurisdictione, officium denique absque ulla praeminentia nudum exhibeat spirituale ministerium. De officiis nihil ulterius addendum est. Dignitates vero cum iurisdictione coniunctae, si excipientur quaedam peculiaria adiuncta, vix modo existunt, nam archidiaconatus, archipresbyteratus etc. in praesenti disciplina, ut meri personatus haberi debent; licet antiquitus archidiaconatus praesertim et archipresbyteratus iurisdictionem haberent, ut patet ex titulis decretalium (I. 23. 24) *de officio archidiaconi et archipresbyteri*. At retinent adhuc nomen dignitatum, et peculiaria quaedam adnexa habent iura honorifica, ex. gr. habere primas sedes in choro, praecedere in sacris functionibus etc.

372. Cum de canonicis sermo fit, aliquid dicendum etiam est de iis, qui sive *coadiutores* sive *honorarii* dicuntur. Discremen hos inter est, quod coadiutores ius habeant succedendi in praebenda canonicali ei qui ab illis est coadiutus, honorarii vero hoc iure destituantur; utrisque vero commune est, carere sive redditibus beneficii sive iuribus

capitularibus, nisi peculiari aliquo privilegio aut conventione, horum aliquid coadiutoribus concedatur. Coadiutores destinantur, sive causa infirmitatis sive quavis alia a Summo Pontifice approbata; cum enim coadiutoria *expectativam* includat, quae a conc. trid. (Sess. XXIV. c. 19. *De Ref.*) sublata fuit, hinc est quod solum a Summo Pontifice in beneficiis inferioribus, coadiutores cum iure successionis conceduntur (1). De coadiutoribus agunt canonistae ad tit. 6, lib. III. decretalium *De clericis aegrotante vel debilitate*; infirmitas enim virium ob senium vel aegritudinem, communior causa est, ob quam coadiutores conceduntur. Multo vero magis unus Pontifex dare potest coadiutorem episcopis.

Casus varii qui circa coadiutorias occurtere possunt, exquisitoris sunt tractationis, quae nostrae limites excedit. Conferri possunt Schmalzgrueber ad titulum allegatum, et e recentioribus Bouix (*De capitulis Par. I. sect. 2. cap. 14*).

Canonici coadiutores, cum ob servitium ecclesiae coadiuto substituantur, tenentur choro adesse et sacras obire functiones, quotiescumque id coadiuto obtingeret, quin *perse* ad aliquid ius habeant; supplant enim *personam coadiuti*, cum solo iure futurae successionis.

Honorarii vero, ut nomen ipsum indicat, mero honore ac canonicorum insigniis contenti, neque ad residentiam tenentur, nisi forte ad servitium ecclesiae solemnioribus diebus, ab episcopo, *cum consensu capituli*, sint constituti, neque ullo, ut innuimus, successionis iure fruuntur. De his uti et de *supernumerariis*, V. Bouix (*Op. cit. l. c. cc. 15. 16*) (2).

§. II. *De seminariis.*

373. Quamvis vel ab ipsa ecclesiastica antiquitate luculentiter constet, clericos, licet magis minusve perfecta ratione, ad ecclesiastica ministeria sollicita ecclesiae cura praepa-

(1) Cf. Benedictum XIV. Inst. 107.

(2) Cf. Ioannis Iac. Scarfantoni *animadversiones ad Lucubrationes canonicales Francisci Ceccoperii etc.* Viterbii 1739. 3 Voll. Fol.

ratos fuisse atque institutos, *seminaria* tamen clericorum, ut appellantur, a concilio tridentino, ad communem formam communesque leges summa ecclesiae utilitate ordinata sunt. Patet hoc ex celeberrimo eiusdem sacrosanctae synodi decreto Sess. XXIII. c. 18. de Ref.; in quo forma accuratissime statuitur, qua huiusmodi clericorum seminaria erigi et conservari debeant, quinam in iis sint recipiendi, quasnam disciplinas addiscere, quomodo institui debeant, quinam denique sint, a quibus seminaria, sub episcopi imperio, regi, et administrari opus sit. Porro huiusmodi tridentinae sanctiones adhuc eae sunt, saltem quoad potiora capita, quibus seminaria clericorum reguntur. Quae vero ad hanc tractationem pertinent, in duplicem partem commode tribui possunt, quarum prima indolem exhibeat tridentinarum legum circa seminaria, altera vero quasdam insuper peculiares quaectiones attingat quae ad eas illustrandas leges in primis conferunt.

374. Ad rite intelligendam indolem institutionis factae a concilio tridentino, circa seminaria clericorum, haec sunt animadvertenda:

I. nexus in primis adest *historicus* inter seminiorum erectionem et praecedentem disciplinam de clericorum ecclesiastica institutione, ut ostenditur ex iis quae de *scholis monasteriorum, ecclesiarum cathedralium ac de universitatibus studiorum* habentur, in historicis monumentis (1). Tridentini enim patres, inspectis Ecclesiae necessitatibus, meliorem substitutam voluerunt clericalis institutionis rationem, vestigiis usque insistentes eorum qui illis praecesarant;

II. scopus autem quem sibi praestituerunt, patres tridentini, in hac forma seminariis tribuenda, is fuit, ut quo rectius fieri possit, clerici a primis annis ad pietatem, religionem ac ecclesiasticis ministeriis congruentem scientiam rite informentur;

III. hinc leges statuerunt, quoad eos qui in seminariis recipi debent, ut aetatem ad minimum duodecim annorum

(1) Cf. Bened. XIV. Institut LIX. nn. 3. ad 8.

habere debeant, atque ex legitimo sint orti matrimonio, simulque legere ac scribere competenter noverint, et quod potissimum est, spem afferant, ex eorum indole ac voluntate, fore ut digni Ecclesiae evadant ministri;

IV. maxime vero notanda est ea tridentinorum patrum sanctio, qua *pauperes* potissimum eligi volunt, ita ut ditiores quidem admitti possint, modo suis sumptibus alantur et debita habeant requisita; pauperes vero, si alioquin apti censeantur, ex seminariorum redditibus, congruenti numero debeant sustentari. Hoc enim ostendit quomodo de pauperibus amanter sollicita sit Ecclesia, etiam ea de causa quod facilius in iis morum honestas ac sincera pietas reperiantur;

V. ad clericorum vero in seminariis institutionem, omnia ut par est episcopo tribuuntur, ita ut et classium divisio et delectus magistrorum et normae disciplinae atque cetera quae sive ad pietatem sive ad morum honestatem sive ad scientiam pertinent, quae virum ecclesiasticum deceat, ab eius arbitrio dependeant. Quia tamen potissimum curandum est, ut ea addiscant clerici, quibus ecclesiasticis ministeriis obeundis aptiores evadant, hinc nominatum synodus memorat Sacram Scripturam, libros ecclesiasticos, homilias Sanctorum, formas sacramentorum tradendorum et ea maxime quae ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, notitiam rituum ac ceremoniarum, cantum denique et computum ecclesiasticum: itemque commendat, ut singulis diebus missae sacrificio intersint, confiteantur vero saltem singulis mensibus ac frequenter eucharistiam recipient, et in cathedrali aliisque ecclesiis diebus festis inserviant:

VI. sedula patrum tridentinorum cura fuit, ut clericorum seminaria, congruis instruerentur redditibus, pluribus hac in re statutis, circa modum quo ex omnibus beneficiis, pars aliqua detraheretur redditum, seminariis applicanda, quae *taxa* dicitur *seminarii*; tum ut beneficia quaedam simplicia seminariis unirentur, tum etiam aliis ad hoc excogitatis mediis, prout in citato decreto enucleate statuitur:

VII. quod spectat ad seminariorum administrationem, institutae sunt ab eodem concilio *Deputationes*, sive ad in-

ternum regimen, sive ad bonorum temporalium administrationem. De quarum numero, cum aliqua sit auctorum discrepantia in interpretandis verbis concilii tridentini, aliquid distinctius, inter alias quaestiones in secunda parte, attingimus.

Haec potissima sunt, quae patres tridentini de modo quo in posterum seminaria clericorum institui et regi debent, sapientissime decreverunt.

375. Decretum hoc concilii tridentini nonnullas excitavit controversias, circa sensum quorundam verborum quae in eo continentur. Quaestiones praecipue hae recensentur:

a) cum concilium dicat ut in seminario recipiantur qui ad minimum duodecim annos nati sint, quae situm fuit, utrum annus duodecimus debeat intelligi inceptus vel completus. Porro ex pluribus resolutionibus S. Congregationis Concilii, appareat eo sensu esse intelligenda illa verba, ut excludi deberent qui annum duodecimum non attigissent, adeoque liquet annum inceptum hic etiam sufficere: (1)

b) maior est controversia, quae circa numerum et auctoritatem deputationum, quae ex mente concilii institui debent, movetur. Ad hoc notandum est, concilium tridentinum praecipere, ut episcopus ad internum regimen seminariorum duos eligat canonicos seniores et graviores sui capituli cathedralis, quorum consilio utatur ad alumnorum institutionem, disciplinam, aliaque huiusmodi moderanda, qui esse debent inamovibiles nisi iusta adsit causa. Insuper episcopus debet aliam deputationem quoque habere, ad ea quae pertinent ad administrationem bonorum temporalium seminarii. Haec deputatio constare debet ex duobus canonicis ecclesiae cathedralis quorum unus ab episcopo, alter a capitulo eligitur; itemque duabus aliis e clero civitatis, quorum alter item ab episcopo, alter a clero totius dioeceseos eligitur. Denique praecipit concilium, singulis annis rationem reddendam esse a seminarii administratoribus, coram episcopo et quatuor deputatis ecclesiasticis viris, duobus

(1) V. Zamboni, *Collectio Declarationum S. C. C. V. Seminarium. Phillips-Vering, Comp. I. E. §. 67. cum allegat. Ratisbonae 1875.*

electis a capitulo duobus a clero civitatis. Hinc quae situm fuit, utrum deputatio ad reddendam rationem eadem esset ac deputatio pro administratione bonorum temporalium, adeoque utrum duo vel tres sint deputationes a concilio tridentino praescriptae. Auctores etiam recentissimi in diversa abeunt; fatendum enim est S. Congregationem Concilii non semel declarasse deputationem ad reddendam rationem eamdem esse, ac eam quae pertinent ad administrationem bonorum temporalium. Putamus autem distinguendum esse inter sensum verborum decreti tridentini et interpretationem extensivam quam dare potuit authenticē eadem Congregatio. Si enim verba attendantur decreti, nisi forte quis dicat a capitulo et a clero idem valere ac e capitulo et e clero, dicendum est, tres esse deputationes. Etenim diverso modo eliguntur deputationes ad reddendam rationem ac pro administratione bonorum temporalium (heic b). Si vero spectetur interpretatio illa S. Congregationis, dicendum est eam voluisse minuere numerum deputationum, ut facilius deputati possint reperiri.

c) Quaenam vero sit auctoritas harum deputationum deprehenditur ex ipsis verbis concilii tridentini; scilicet deputatio ad internum regimen non adhibetur nisi ad consilium: episcopus autem illud quaerere tenetur, sed non tenetur illud sequi. Deputati vero ad administrationem bonorum ita audiri debent ab episcopo ut, non auditis deputatis, acta sint irrita, non tamen tenetur sequi eorum consilium; neque eorum tenetur consilium exquirere, in determinanda taxa solvenda pro seminario. Quod idem valet pro deputatione ad excipiemad rationem ab administratoribus seminariorum.

d) Deputati quoque ad administrationem rerum temporalium, sunt inamovibiles ut superius dictum est. Insuper, si plura in dioecesi sint seminaria, hae deputationes aequae pro omnibus eamdem habent auctoritatem. Demum qui ad deputationes pertinent, dum funguntur munere suo, lucrantur distributiones, iis exceptis quae dicuntur *inter praesentes*.

376. Si vero ab aliquo episcopo seminariū regendum traditur alicui religioso ordini, tum ius insitum episcopo,

circa omnimodam seminarii gubernationem, componi debet cum privilegio personalis exemptionis, atque iis etiam quae spectant ad essentialē dependentiam regularium a suis superioribus. De hac re conferri potest alios inter Bouix (*De Episcopo* p. 6. c. 4. §. 3). Illud quoque animadverendum postremo est, ea quae hactenus diximus, pertinere ad regimen seminariorum, prout esse deberet iuxta mentem patrum tridentinorum: at vero plura sunt quae in variis regionibus haud sinunt tridentinas praescriptiones adamassim servari. (Bouix. l. c. §§. 4. 5). (1)

TITULUS XIX.

De regularibus.

377. Universalis illa iurisdictio, qua Romanus Pontifex, ex divina institutione, pollet in Ecclesia, illud etiam sibi adsciscit, ut ad maiorem fidelium utilitatem ac religionis incrementum, quasdam singulares personas, vel etiam quosdam personarum coetus, immediate sibi subiicere possit, eosque subtrahere ab immediata iurisdictione aliorum praesulū. Qui hac ratione immediate Pontifici subiiciuntur, exemptionis gaudent privilegio, eo quod saltem in plerisque ab iurisdictione eorum qui inferiores Pontifice sunt, eximuntur. Hos inter potissimum recensentur ii qui regulares dicuntur, eo quod, Ecclesia approbante, peculiari quodam vitae genere, evangelica consilia sectantur, et ideo regulares seu religiosi appellantur.

Haec generalis notio ordinum regularium, quamvis ulterius expolienda, sufficit ut inde colligatur, optimo iure, tractationem de potestate iurisdictionis, ea quae ad regulares pertinent, ultimo loco complecti.

(1) Cf. Ceconī, *Instituzione dei Seminari Vescovili*, Roma 1756.; De Giovanni, *Storia dei Seminari clericali*, Roma 1741.; Bouix, *De Episcopo*, Tom. II. pagg. 67. seqq. *De Capitulis*, Par. IV. cap. 10.; Giraldi, *Exp. iuris Pontif.*, Par. II. secc. CVII-CXI.; Lucidi, op. cit. I. 119. 130. 136.; II. 349. 361. sqq.; III. 67. sqq. ed. 1883.; Ben. XIV, Inst. LIX.; *De Syn.* lib. V. c. 11., Vering, *Lehrbuch* §. 70., Aichner, *Comp.* § 142.